Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

А. Г. ГРИГОРЬЯНЦ

АЙЛАНАБЫЗДАГЫ ААЛАМ

Жалпы орто билим берүүчү мектептердин 1-классына арналган окуу китеби

12-басылышы

Өзбекстан Республикасынын Элге билим берүү министрлиги бекиткен

Чолпон атындагы басма-полиграфиялык чыгармачылык үйү
Ташкент — 2015

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

УЎК: 504.06=512.154(075)
КБК 20.1 (5 Кыр)я71
Г81

Атайын редактор: **Акбар Бахрамов**

Рецензенттер:

Нусрат Алимкулов –
Низами атындагы ТМПУ доценти, география илимдери кандидаты;
Назира Ахмедова –
РББ башталгыч билим берүү бөлүмүнүн башчысы;
Мазмуна Жалилова –
Алмалык шаарындагы 18-башталгыч класс мугалими.

Шарттуу белгилер:

— суроолор;

— мультимедия тиркемеси;

— сабак аяктады.

Григорьянц А.
Г81 Айланабыздагы аалам: 1-классына арналган окуу китеби. /А.Г. Григорьянц – 12-басылышы.– Т.: Чолпон атындагы БПЧҮ, 2015. – 56 б.
ISBN 978-9943-05-735-7

Ушул басылымга тиешелүү бардык укуктар коргоого алынат жана Чолпон атындагы басма-полиграфиялык чыгармачылык үйүнө таандык. Андагы текст жана сүрөттөрдү басманын ыраазылыгысыз толук же бөлүктөргө бөлүп көчүрүп басууга тыюу салынат.

УЎК: 504.06=512.154(075)
КБК 20.1 (5 Кыр)я71

«Республикалык максатту китеп фонду каражаттары эсибинен басылды».

ISBN 978-9943-05-735-7

© Чолпон атындагы БПЧҮ, 2014
© Чолпон атындагы БПЧҮ, 2015

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

МЕН ЖАНА АЙЛАНАМДАГЫ ААЛАМ

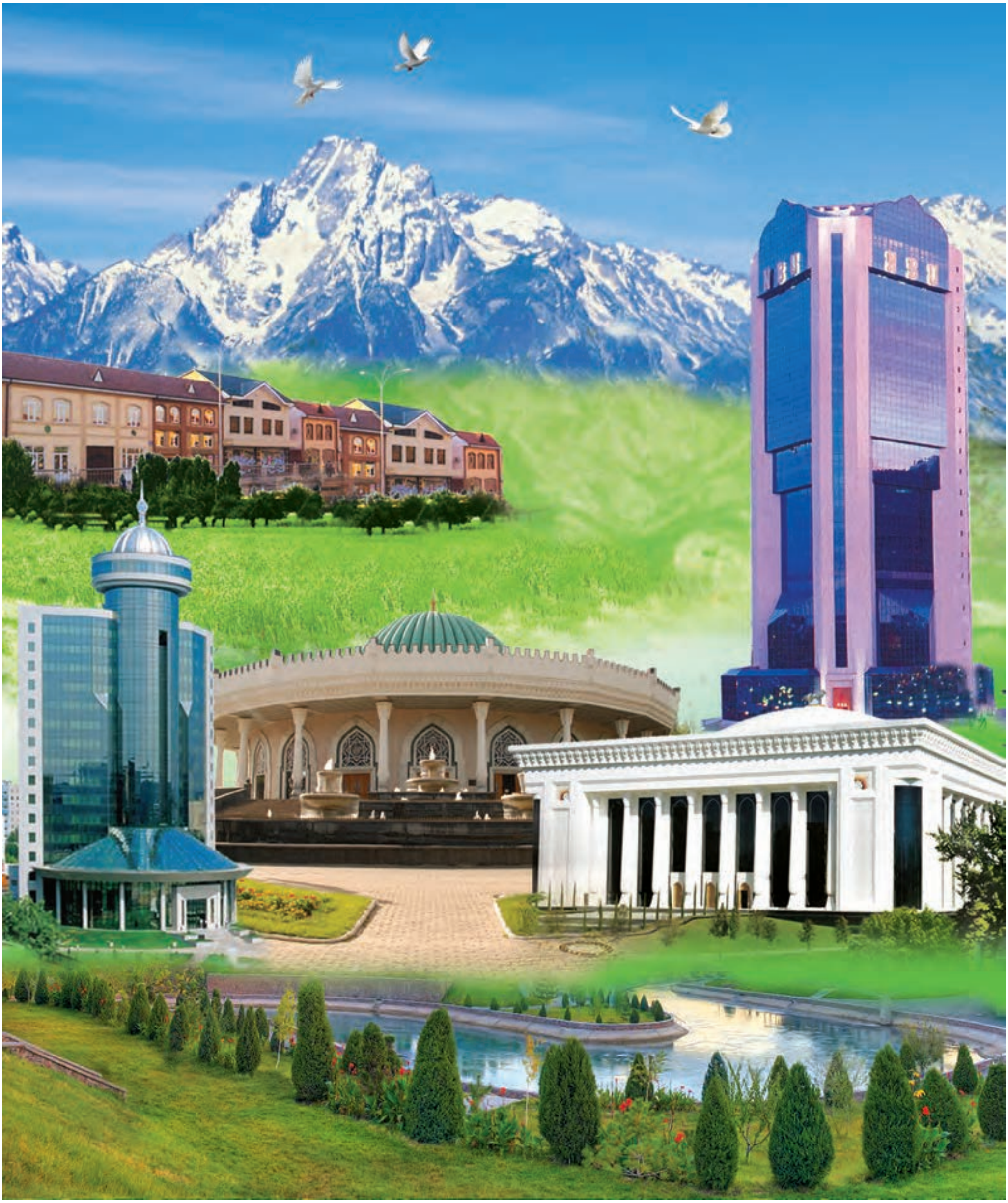

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

БИЗДИН МЕКТЕП

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

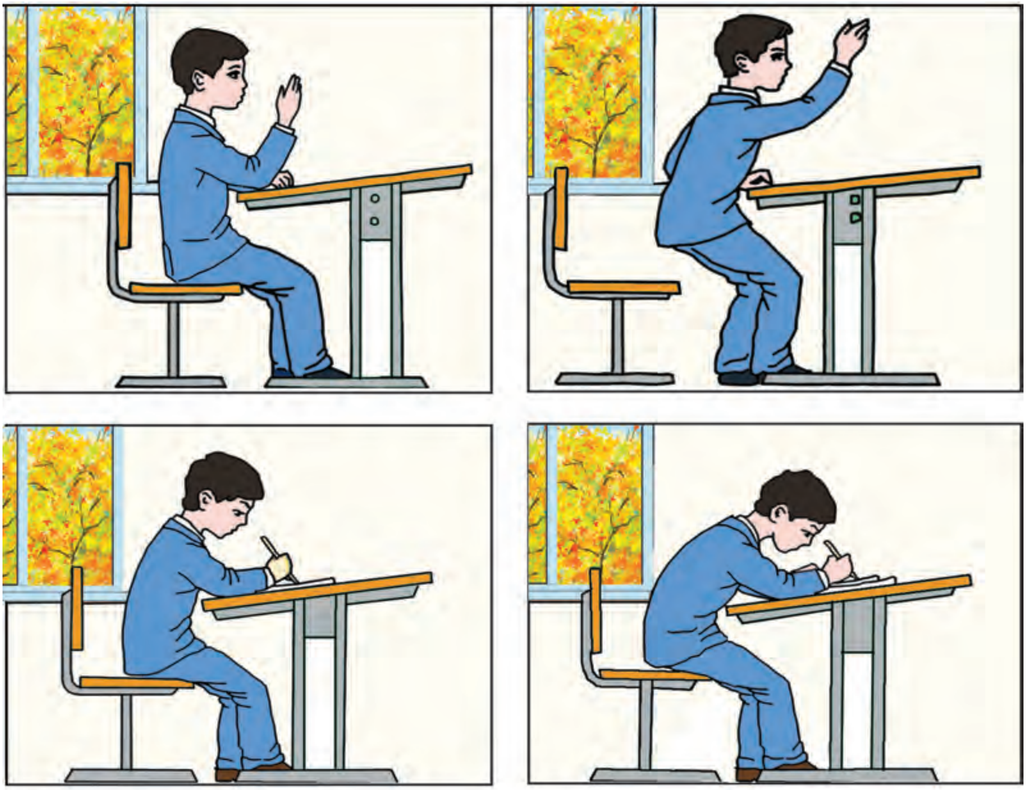

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

БИЗДИН МААЛЕ

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

ЖОЛДО ЖҮРҮҮНҮН ЭРЕЖЕЛЕРИ

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

ОКУУЧУНУН КҮН ТАРТИБИ

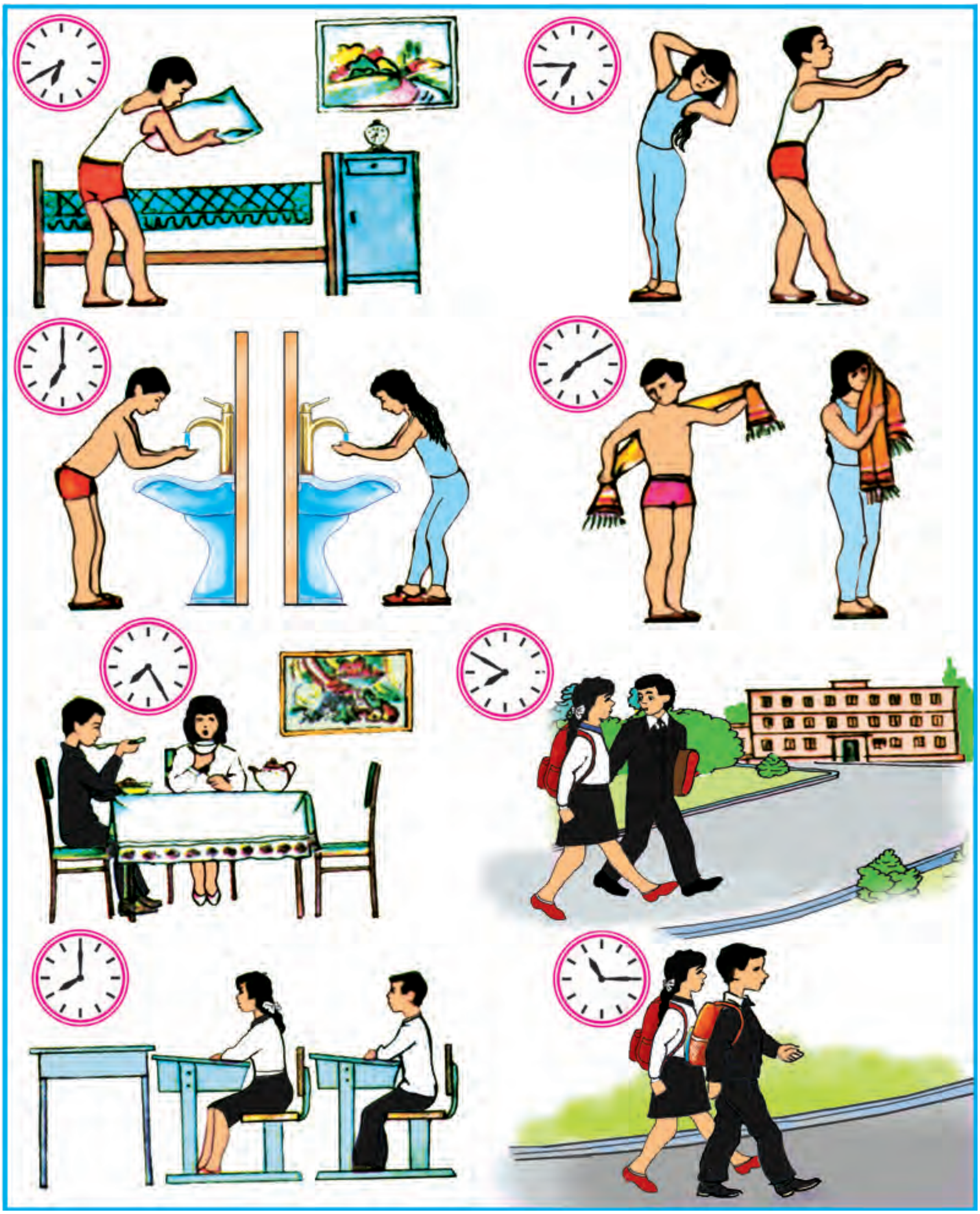

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

ӨЗДҮК ГИГИЕНА

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

КУН

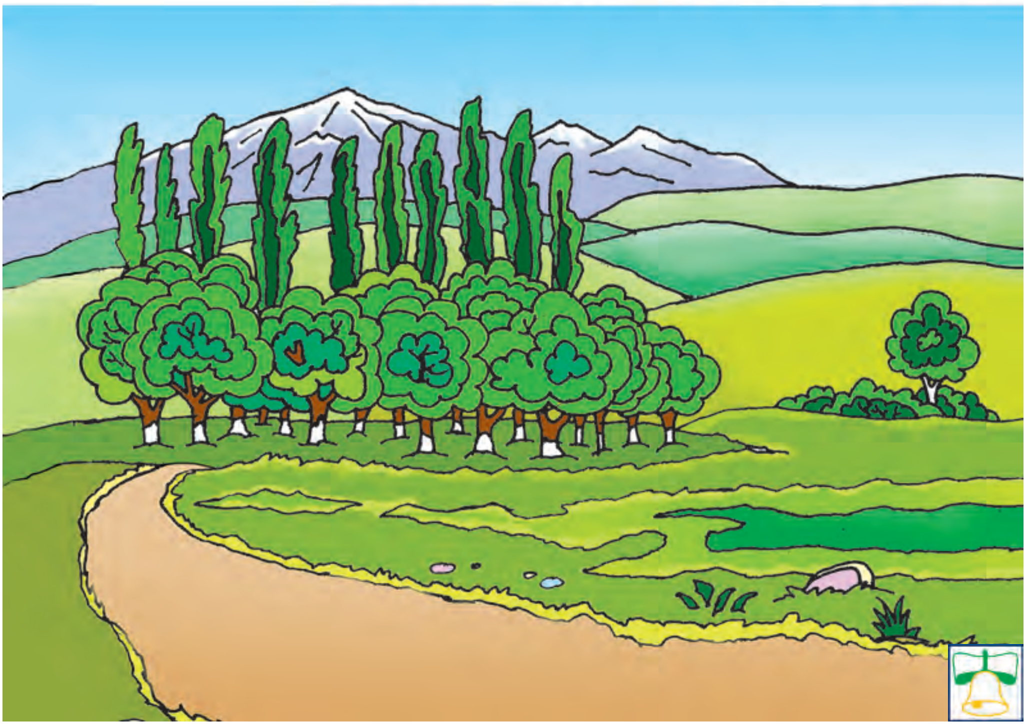

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

ЖЫЛ МЕЗГИЛДЕРИ

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

ӨСҮМДҮКТӨРДҮН КҮЗГҮ ЖАШООСУ

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

АДАМДАРДЫН КҮЗДӨГҮ ЭМГЕГИ

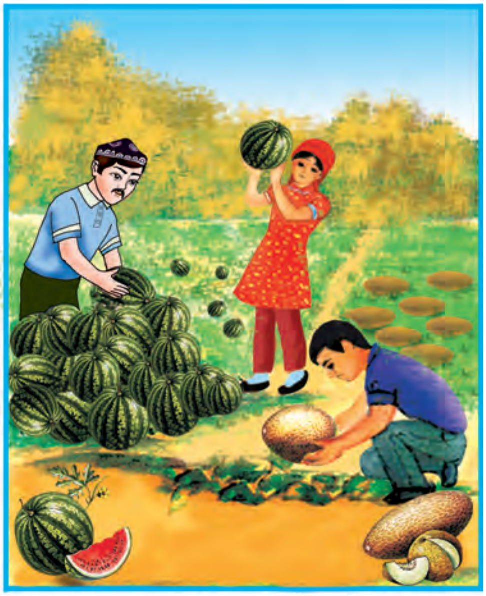

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

ӨСҮМДҮКТӨР ДҮЙНӨСҮ

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

ӨСҮМДҮКТӨРДҮН БӨЛҮКТӨРҮ

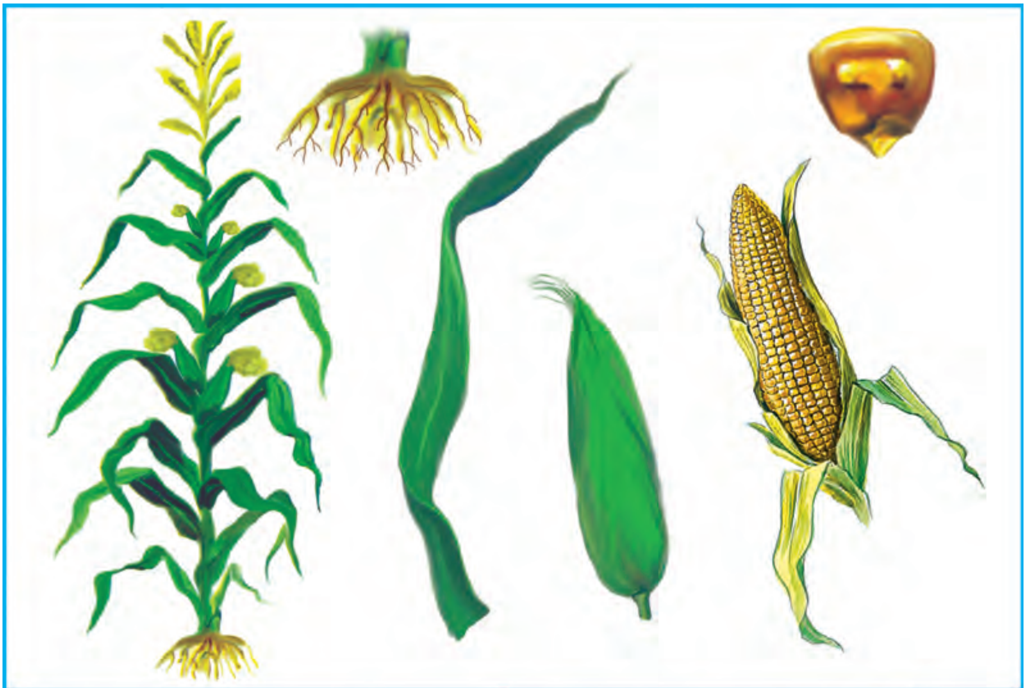

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

ГУЛЗАР

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

БӨЛМӨ ӨСҮМДҮКТӨРҮ

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

ҮЙ ЖАНЫБАРЛАРЫ ЖАНА КАНАТТУУЛАРЫ

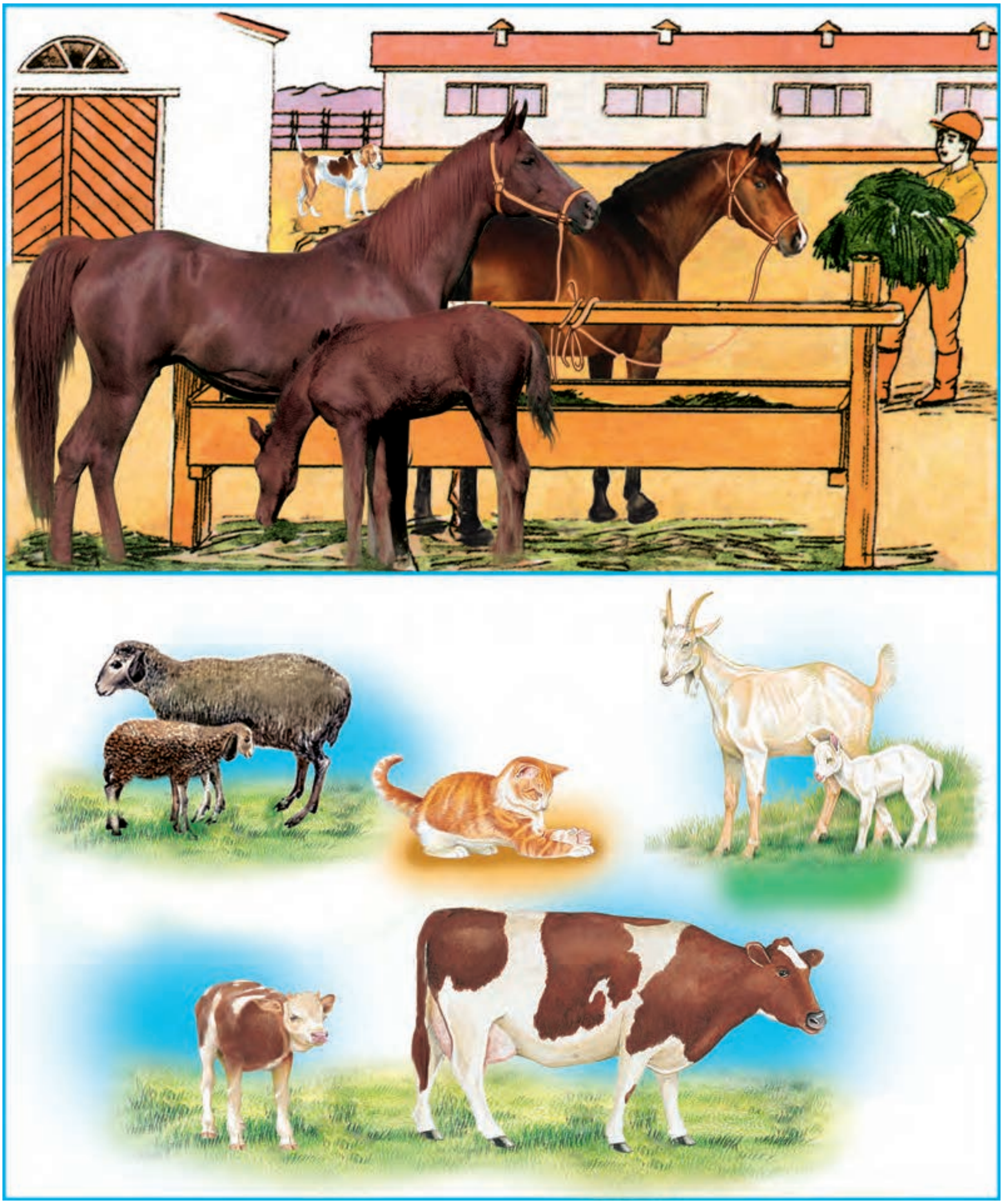

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

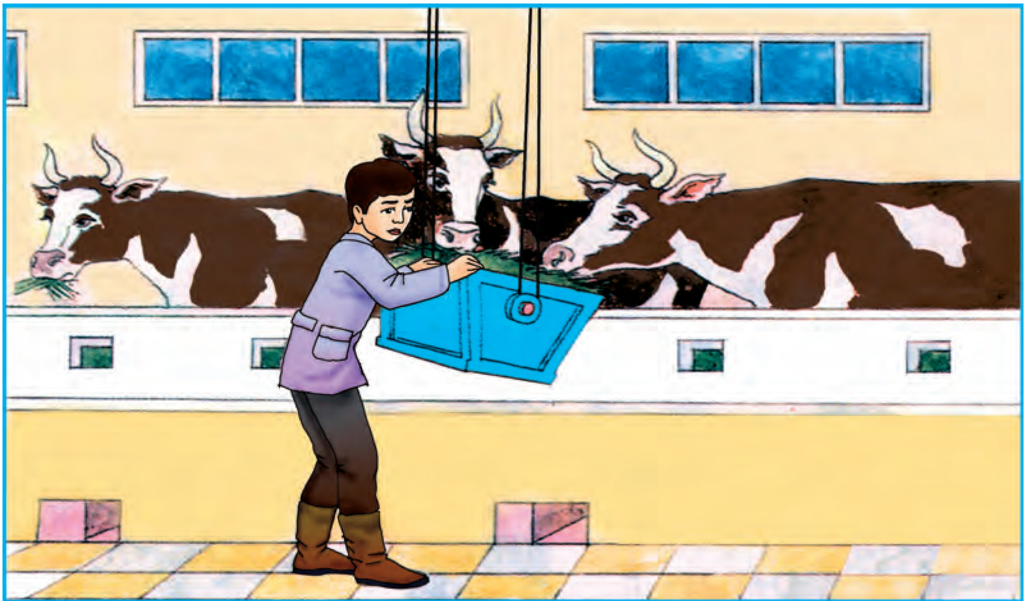

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

ЖАПАЙЫ ЖАНЫБАРЛАР

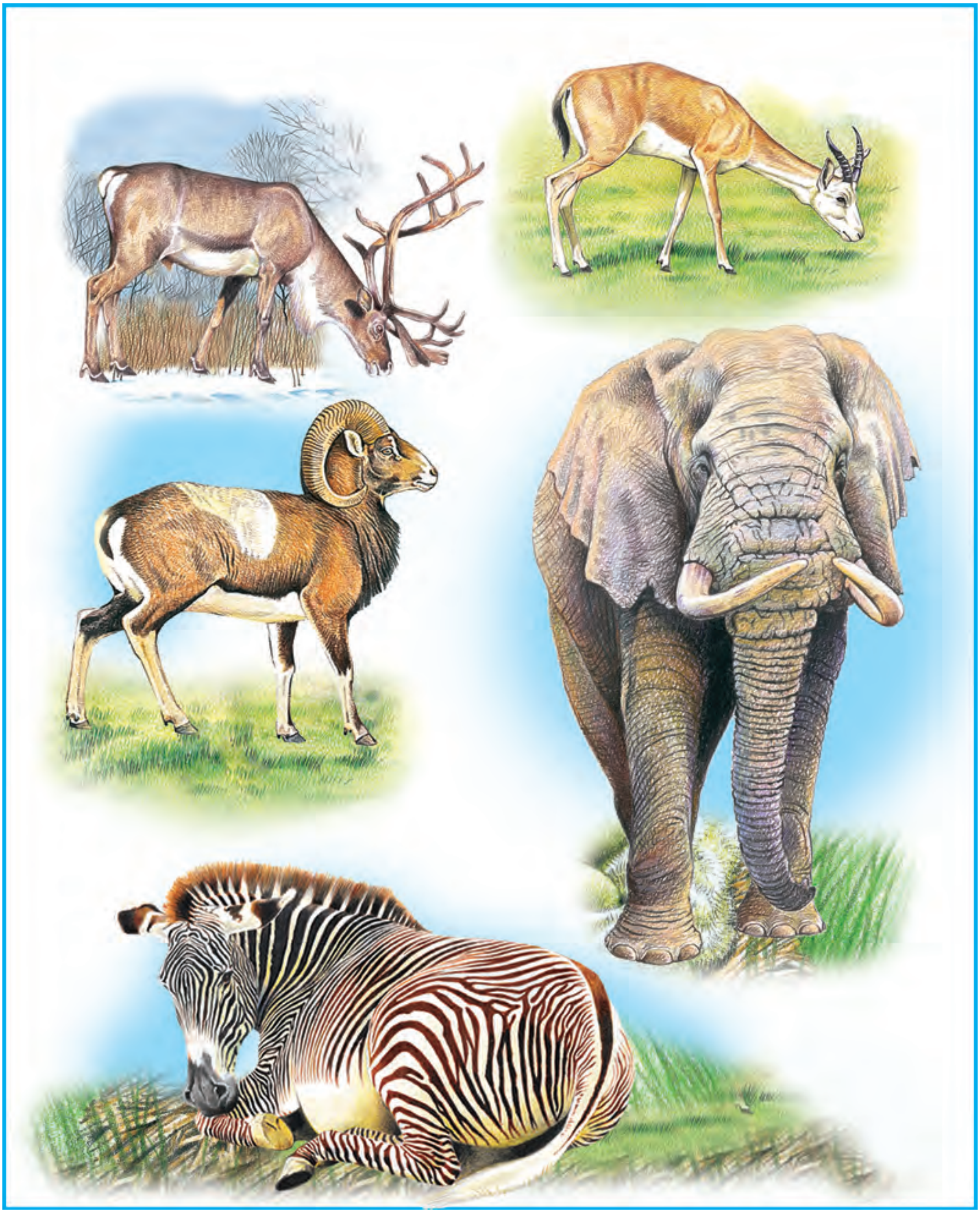

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

КАНАТТУУЛАР

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

КУРТ-КУМУРСКАЛАР

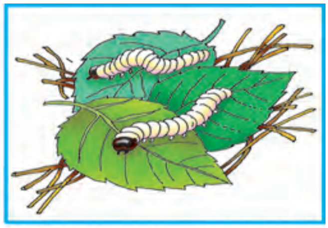

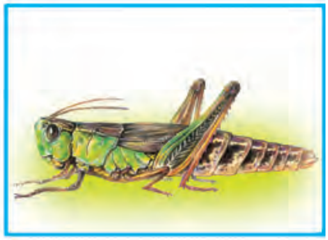

Курт-кумурскалар талааларда, бактарда, жайлоолордо кездешет.

Бал аары, кумурска, жибек курту, эл кайда көчөт — пайдалуу курт-кумурскалар болуп саналат. Пайдалуу курт-кумурскаларды коргоо керек. Ал эми май сараtаны, чымын, чиркей, чегирткелер – зыяндуу курт-кумурскалар болушат.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

КЫШ

Кыш келди. Суук түшүп, кар жаады. Дарактар уйкуга кетти.

Кышында күндөр кыска болот. Бардык адамдар жылуу кийим кийишет.

31-декабрда жаңы жылды күтүп алабыз.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

ЖАҢЫ ЖЫЛ

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

БИЗ ПАЙДАЛАНА ТУРГАН БУЮМДАР

Биздин үйдө стол, стул, диван, кресло, кийим жана китеп текчеси бар.

Кийим илгичке кийим-кечелер илип коюлган. Китеп текчесинде ар түрдүү китептер турат. Үй буюмдарын этияттоо керек.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

АШКАНАДА

Биздин ашканада түрдүү идиш-аяктар бар.

Казанда тамак бышырылат. Чайнекте чай кайнатылат.

Тамак бышырганда газдан эттияттык менен пайдаланабыз.

Мен ашканада апама жардам беремин.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

ЭЛЕКТР БУЮМДАРЫ

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

КОМПЬЮТЕР

Компьютерде жазылат, сүрөттөр сызылат жана түрдүү оюндарды ойноого болот.

Компьютер аркылуу жаңылыктарды билүү жана кабарлашуу мүмкүн. Мен да компьютерде иштөөнү үйрөнөмүн.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Биз Өзбекстанда жашайбыз

Биздин Мекенибиз — Өзбекстан. Анын жаратылышы абдан кооз. Өзбекстанда бактар, талаалар жана жайлоолор көп. Дарыялар толуп агат. Тоо этектеринде токойлор бар.

Өзбекстанда чөлдөр да бар. Чөлдөрдүн бир бөлүгү өздөштүрүлгөн. Ал жерде пахта, буудай эгилет. Бактарда ар түркүн мөмөлөр, талааларда пахта, жашылча, таттуу коон жана дарбыздар жетиштирилет. Жайлоолордо кой-козулар, малдар багылат.

Өлкөбүздүн жаратылышынан ырахаттанабыз.

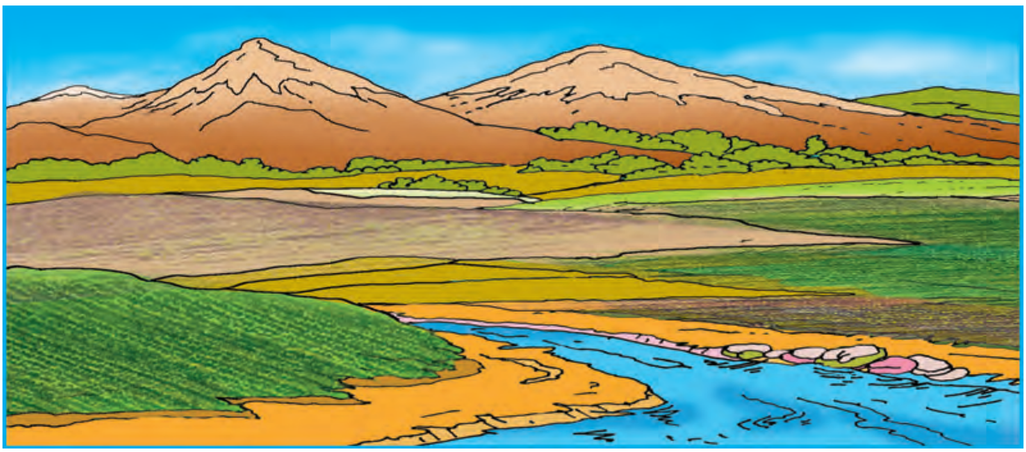

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

СУУ – ЖАШОО

Суу бар жерде жашоо бар. Суу болбосо, өсүмдүктөр да, жаныбарлар да, адамдар да жашай албайт.

Өлкөбүздө дарыялар көп. Алардын эң чоңу — Амударыя жана Сырдарыя. Арык жана көлдөр сууну дарыялардан алат. Бак жана талаалар арык жана көлдөрдүн суулары менен сугарылат. Ичимдик суусу суу түтүктөрү аркылуу келет.

Суу — жаратылыш байлыгы. Аны үнөмдөп сарптоо керек.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Мөмөлөрдү кайнатылган сууда жууп жегиле

1. Эмне үчүн мөмө жана жашылчаларды жууш керек?
2. Аларды кандай жеш керек?

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

ЖАЗ

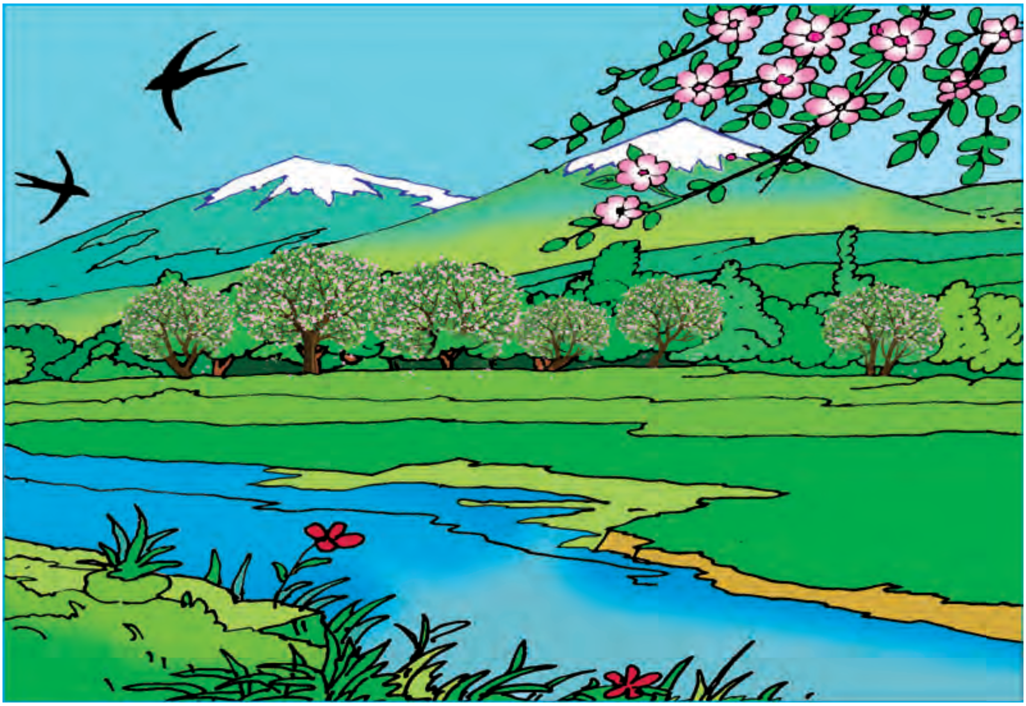

Жаз келди. Күндөр жылып, кээ бир дарактар жалбырак чыгарып, кээ бирөөлөрү тегиз гүлдөй баштады. Күн чайыттай ачылып турат. Жылкычы чымчык, чабалекейлер учуп келишип, уя курушууда.

Талаалар жапжашыл чөптөргө бүркөндү. Дыйкандар талааларда жумуш башташты.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Куштар — биздин досубуз

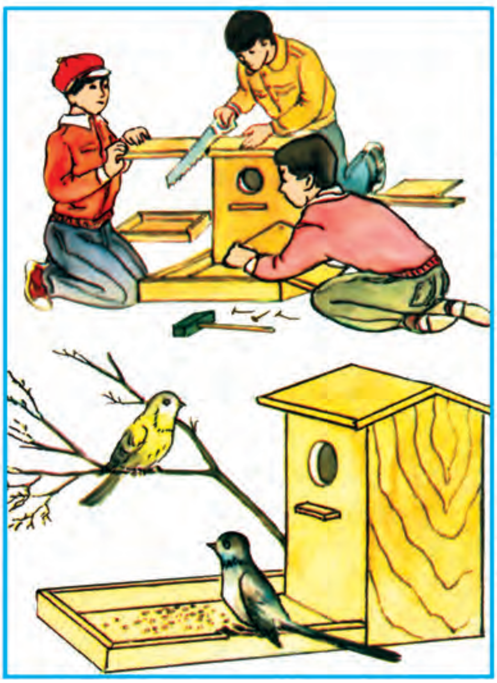

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

АДАМДАРДЫН ЖАЗГЫ ЭМГЕГИ

Талааларда иштер кызып кетти. Дыйкандар картошка, капуста, бадыраң, помидор, коон-дарбыз эгишти. Талааларга чигит эгишти. Бактарга дарак көчөттөрүн отургузушту.

Жазда топурак нымдуу болот. Күн нуру жылуу болгондуктан эгиндер жакшы өсөт. Көчөттөрдү эгүүдө мен да жардам бердим.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

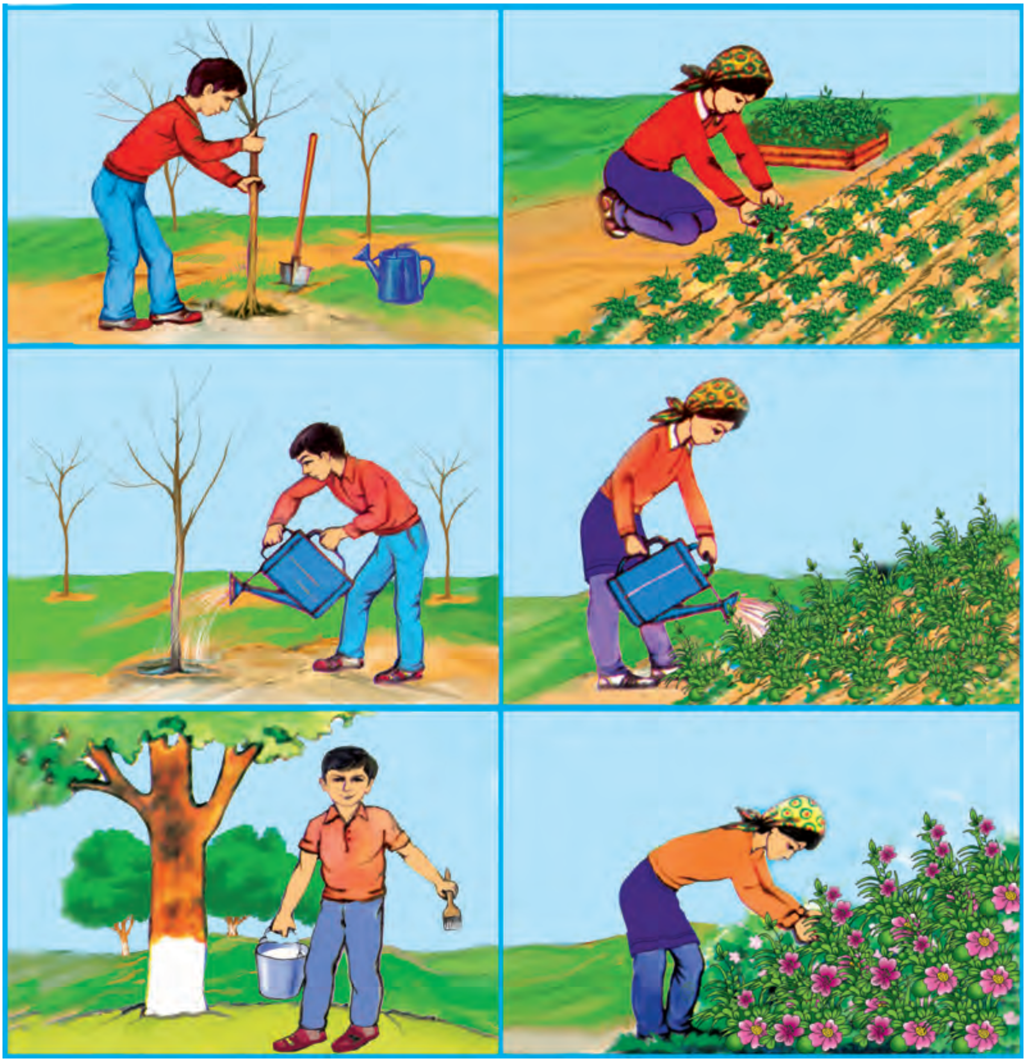

1. Силер жазда кандай жумуштарды аткардыңар?
2. Адамдардын эмгеги жөнүндө эмнелерди билесиңер?

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

НООРУЗ МАЙРАМЫ

Нооруз — жаз майрамы. 21-мартта күн менен түн теңдешет. Ошондуктан бул күн жазгы теңелүү күнү дейилет.

Байыркы заманда жаңы жыл да ушул күндөн башталган. Мамлекетибизде Нооруз майрамы кеңири белгиленет.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

АЙЫЛЫБЫЗДЫН ЖАРАТЫЛЫШЫ

Биз жашаган айыл тоого жакын жайгашкан. Айылыбыздын бактарында дарактар гүлдөдү. Талааларда эгиндер өсө баштады. Жайлоолорду жапжашыл чөптөр каптады.

Бинапша, каакым жана кызгалдактар бажырайып ачылды.

Айылыбыздын жаратылышынан көзүбүз куунайт.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

БИЗДИН БАК

Биздин бак чоң жана көрктүү.

Багыбызда өрүк, алма, шабдалы, алмурут, чие жана анар дарактары өсөт.

Элнур менен Айкыз бактагы көчөттөрдү өстүрүшөт. Аларга суу куюшат, астын жумшартышат.

Биз бакта досторубуз менен сейилдейбиз.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

БИЗ ЖАНА ЖАРАТЫЛЫШ

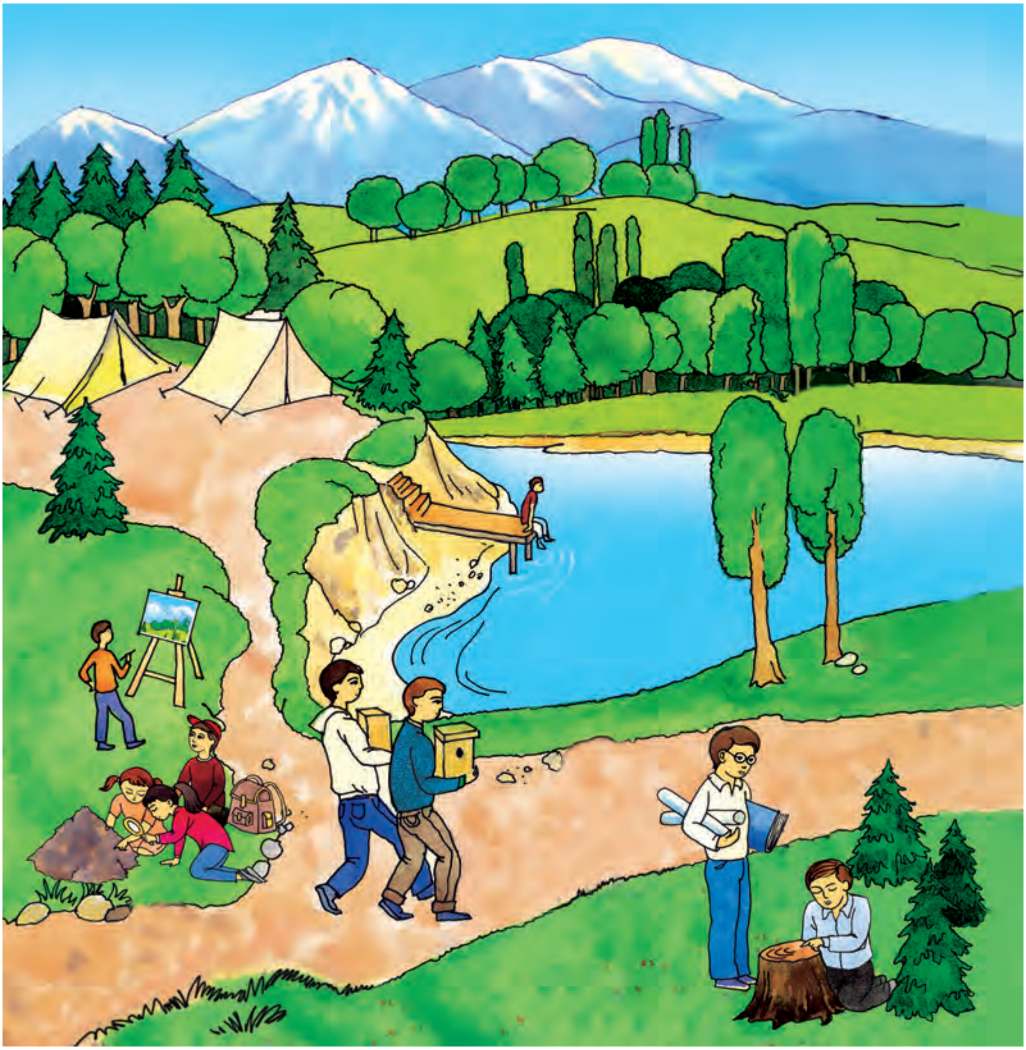

Сүрөткө карагыла. Инсан жаратылышка кандай байланышкан?

Сүрөткө карап аңгеме түзгүлө.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Жандуу бурч

Кирпи

Коён

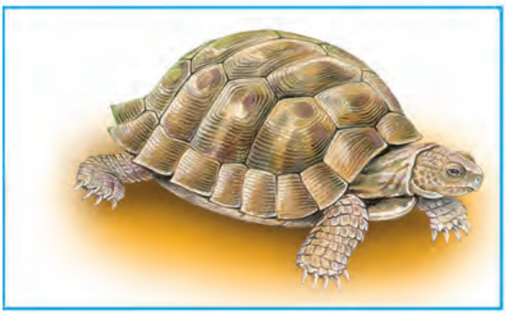

Ташбака

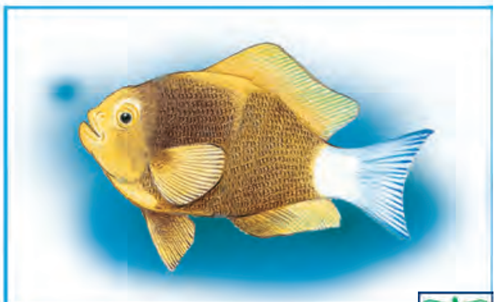

Балык

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Жашыл дарыкана

Дарылык өсүмдүктөр чоң мааниге ээ. Алар талааларда, бактарда, эгинзарларда, токойлордо жана тоолордо өсөт.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Мөмөлүү бактар менен бадалдардын мөмөлөрүнүн курамында витаминдер көп болот.

Чөп өсүмдүктөрдүн жалбырактары, гүлү жана мөмөсүнөн дары иретинде пайдаланылат.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

САЛАМ, ЖАЙ!

Июнь, июль, август — жай айлары. Өлкөбүздө жай өтө ысык болот. Бактарда мөмөлөр бышат. Огороддордо коон-дарбыздар жетилет. Талаалардагы буудай жана жашылчаларды дыйкандар жыйнап-терип алышат.

Биз чоң атабызга бактагы мөмөлөрдү терүүгө жардам беребиз. Пайдалуу эмгектен кийин жыргап эс алабыз.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Биз жайкы каникулга чыгабыз. Каникулда досторубуз менен ойнойбуз. Бассейн жана каналдарда чөмүлөбүз. Балдар лагерлеринде эс алабыз. Ал жерде убактыбызды мазмундуу өткөрөбүз. Жаратылыш койнуна саякатка чыгабыз. Спорттук мелдештерде катышабыз. Кызыктуу китептерди окуйбуз.

Биз жайында көңүлдүү эс алабыз.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

АДАМДАРДЫН ЖАЙЫНДАГЫ ЭМГЕГИ

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Жаратылыш, кыял, чыгармачылык

Сүрөттү көрүп чыккыла. Сүрөтчү кандай каталарга жол койгон?

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

БИЛИП КОЙГОН ЖАКШЫ!

Табигый газ, электр тармагы, түтүктөрдөн ага турган суу адамдардын эмгегин жеңилдетет. Бирок аларга кайдыгерлик менен карoo көңүлсүз окуяларга алып келет.

От – адамдын досу. Ал жылытат жана жарык берет. Адамдын эмгегин жеңилдетет. Бирок андан этияттык менен пайдаланышыбыз керек. Антпесе ал душманыңа айланышы да мүмкүн.

ЭСКЕ ТУТКУЛА!

От – оюнчук эмес.

Өрт – бул чоң көңүлсүздүккө алып келет.

От менен ойношпогула.

Өрт чыкканда чоңдорго тезинен кабар бергиле.

Андан соң 101 телефон номери аркылуу өрт өчүрүүчүлөрдү эскерткиле.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

МАЗМУНУ

Мен жана айланамдагы аалам....................3
Биздин мектеп..4
Биздин маала...6
Жолдо жүрүүнүн эрежелери...........................8
Окуучунун күн тартиби................................10
Өздүк гигиена 12
Күн...14
Жыл мезгилдери...15
Өсүмдүктөрдүн күзгү көрүнүшү...................16
Адамдардын күзгү эмгеги............................17
Өсүмдүктөр дүйнөсү....................................18
Өсүмдүктөрдүн бөлүктөрү............................19
Гүлзар...20
Бөлмө өсүмдүктөрү......................................21
Үй жаныбарлары жана канаттуулар...........22
Жапайы жаныбарлар....................................24
Канаттуулар..26
Курт-кумурскалар..27
Кыш...28
Жаңы жыл...29
Биз пайдалана турган буюмдар..................30

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Ашканада..31
Электр буюмдары...32
Компьютер 33
Биз Өзбекстанда жашайбыз.....................34
Суу — жашоо..36
Мөмөлөрдү кайнатылган сууда жууп
жегиле...37
Жаз...38
Куштар – биздин досубуз..........................39
Адамдардын жазгы эмгеги........................40
Нооруз майрамы...42
Айылыбыздын жаратылышы......................43
Биздин бак..44
Биз жана жаратылыш.................................45
Жандуу бурч...46
Жашыл дарыкана.......................................47
Салам, Жай!...49
Адамдардын жайындагы эмгеги................51
Жаратылыш, кыял, чыгармачылык.............52
Билип койгон жакшы!.................................53
Эске туткула!...53

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

AIDA GAYKOVNA GRIGORYANS

ATROFIMIZDAGI OLAM

Umumiy o‘rta ta’lim maktablarining
1-sinfi uchun darslik

(Qirg‘iz tilida)

12-nashri

Cho‘lpon nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi – 2015

Которгон **Абиба Юнусалиева**
Редактор **Абиба Анарбаева**
Көркөм редактор **Сардор Күрбанов**
Техн. редактор **Елена Толочко**
Кичүү редактор **Гүлбайра Ералиева**
Корректор **Жанап Чиназов**
Компьютерде теруучу **Гүлбайра Ералиева**

Лицензия AI № 163. 09.11.2009. Басууга 2015-жыл 10-июнде уруксат этилди. Форматы 70×90 1/16. Pragmatica Kazakh гарнитурасы. Кегели 18. Офсеттик басма. Шарттуу басма табагы 4,09. Учёттук басма табагы 4,07. Тираж 902 нуска. Келишим № 23–2015. Буюртма № 15-431.

Өзбекстан басма сөз жана кабар агенттигинин Чолпон атындагы басма-полиграфиялык чыгармачылык үйү. 100129, Ташкент, Наваий көчөсү, 30. Телефон: (371) 244-10-45. Факс (371) 244-58-55.

Өзбекстан басма сөз жана кабар агенттигинин «O‘zbekiston» басма-полиграфиялык чыгармачылык үйүндө басылды. 100129. Ташкент, Наваий көчөсү, 30.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE